

Jakt på älg

Tillgången på älg har varierat under tidernas lopp. Under 1500-talet anställdes stora älgjakter i mellersta Sverige. Denna överdrivna jakt minskade stammen avsevärt. Även i Angermanland var det gott om älg vid samma tid, och även här skedde en intensiv jakt, vilket föranledde Gustav Vasa »att ta älgmarkerna i Angermanland under sitt beskydd».

Under de följande århundradena gick älgstammen upp och ner. Särskilt under nöd- och krisår fick den lämna en stor tribut till försörjningen. Senare hälften av 1700-talet var tillgången på älg ringa i norra Angermanland och i lappmarken, även om Abraham Hülphers i en beskrivning av Själevads socken nämner, att i norra delen av socknen fanns älg och ren (vildren). Även under första hälften av 1800-talet var älgstammen svag. Den ringa älg-tillgången avspeglar sig också i flera ämbetsskrivelser, som flera landshövdingar i Väster-norrlands län utfärdade. Landshövding Örnsköld säger bl. a. i en skrivelse till riksdagen 1769: »Sockenlappmän fråntagas bössorna vår och sommar för att ej skada fågel och älg.» Detta hade lett till att åtta sockenlappar i Själevad fråntagits sina gevär för att ej kunna idka tjuvskytte. En annan landshövding skriver i sin årsberättelse 1855 bl. a. följande: »Att hindra lapparna därifrån (att skjuta på förbjuden tid), så hava deras bössor de förflutna åren under den förbjudna skjutningstiden varit dem fråntagna. - - - Jag har märkt, att allmogen i synnerhet dem som bor intill de större Krono eller Skatteskogarna retas av mycken böjelse att jaga och förfölja dessa högdjur. - - - Älgarna ofredas och förjagas från deras stånd, utan ock med ett omåttligt skidlöpande så länge förföljas, till dess de av matthet ej förmå undvika de spjut, varmed de stillastående dödas. - - - Men i Angermanland äro de (älgarna) på någon tid ej sedda, förrän sistlidet år, då några åter begynt visa sig på den trakt, som gränsar intill Västerbottens län mot Asele lappmark.»

Kort sagt - skrivelserna ger besked om tjuvskytte och ringa älg-tillgång. Både i Västerbottens och Väster-norrlands län hade utfärdats förbud mot att jaga älg under en tioårsperiod, och tjuvskytte bestraffades med böter på 100 riksdaler silvermynt.

In på 1850-talet ökade älgbeståndet avsevärt, men under nödåren på 1860-talet gick befolkningen hårt åt älgstammen. Nöden hade

Älgo och älgjur fotograferad i Björnberget, Björna, på första snön år 1976. Tjuren en 12-taggare. (Fotot taget av Tomas Dahlberg, Björna.)

ingen lag! Detta föranledde myndigheterna att åter förbjuda älgjakt vid flera tillfällen.

Flera årtionden in på 1900-talet fanns litet älg. Det berättas t. ex., att bonden Erik Westin i Hundsjö någon gång på 1890-talet en höstdag gick över till nybygget Trehörningen. I spårsnön såg han då märken efter klövar, varför han undrade, om någon hade en ko borta. Nu var det älgspår. Så ont om älg var det, att det väckte uppmärksamhet att se ett dylikt spår. Jakt på förbjuden tid ägde rum rätt allmänt. En älgjägare berättade på 1930-talet för författaren, att han skjutit 100 älgar under sin levnad, därav fyra på lovlig tid! De sista decennierna har älgstammen blivit verkligt kraftig, men så hör tjuvskytte också mera till ovanligheterna.

Eftersom avskjutningen ger ett visst begrepp om älgstammens storlek får nedanstående tabell över skjutna älgar i Västernorrlands län åren 1883-1893 belysa påståendet om den ringa älgtillgångar.

1883	183	fällda älgar
1884	190	» »
1885	133	» »
1886	160	» »
1887	144	» »
1888	144	» »

1889	92	fällda	älgar
1890	109	»	»
1891	76	»	»
1892	60	»	»
1893	51	»	»

Därefter under några årtionden 50-70 djur per år. Till det antalet kommer man nu på ett par byskogar!

Att använda snaror för fångande av älg hörde till ovanligheterna. Endast i ett par fall har författaren kunnat dokumentera att så skett, men detta tilldrog sig före sekelskiftet. Beträffande fångst i gropar (älgårdar) återkommer författaren under kapitlet *fångstgropar*. Samma sak gäller björnfångst.